

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1338

Vragen van het lid **Volp** (PvdA) aan de Ministers van Veiligheid en Justitie en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over *jongeren die in een psychiatrische kliniek belanden na sexting* (ingezonden 26 januari 2017).

Antwoord van Minister **Blok** (Veiligheid en Justitie) mede namens de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (ontvangen 3 maart 2017)

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van het bericht dat jongeren steeds vaker in een psychiatrische kliniek belanden na sexting?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2, 3 en 8

Deelt u de mening dat het zeer traumatisch kan zijn voor jongeren als hun blootfoto's of seksfilmpjes worden verspreid via social media? Zo ja, deelt u dan ook de mening dat deze problematiek met kracht moet worden bestreden?

Als u van mening bent dat er iets gedaan moet worden aan het bestrijden van sexting, welke werkbare actie heeft u in gedachte?

Deelt u de mening van de deskundigen dat de groep slachtoffers van sexting in de toekomst zal groeien? Zo ja, welke middelen of instrumenten heeft u tot uw beschikking om te voorkomen dat de groep slachtoffers in de toekomst vergroot?

Antwoord 2, 3 en 8

Het ongewild delen van seksueel getinte beelden via social media kan grote effecten hebben op het leven van jongeren en ouders, soms met verstrekkende gevolgen voor slachtoffers. Beelden kunnen inzet zijn bij pesten of op ongewenste plekken terecht komen, zoals pornosites die niet meer te verwijderen zijn.

De rol die social media spelen in de wereld van jongeren is onomkeerbaar en wordt steeds groter. Dat heeft veel goede kanten, maar ook risico's zoals

¹ <http://www.rtlnieuws.nl/nederland/tientallen-jongeren-belanden-in-psychiatrische-kliniek-na-sexting>

sexting en grooming. Om te voorkomen dat de groep slachtoffers van sexting toeneemt, is blijvende aandacht en voorlichting nodig over enerzijds de risico's van het delen van seksueel getinte beelden en anderzijds over hoe slachtoffers en hun omgeving kunnen handelen als beelden verspreid worden. Het is belangrijk dat jongeren zich bewust zijn van de risico's die samenhangen met het maken van seksueel getinte beelden. Daarnaast is van belang dat jongeren op de hoogte zijn van de mogelijkheden die er zijn als beelden ongewild breed verspreid worden, zoals het doen van aangifte. Ouders en scholen spelen een belangrijke rol bij bewustwording en voorlichting. Hier is al veel aandacht voor. Onlangs startte omroep BNN de campagne «Als je iets deelt, hoofd buiten beeld». Ook scholen besteden aandacht aan seksualiteit en seksuele diversiteit in relatie tot social media. Bij het onderdeel seksualiteit gaat het om seksuele weerbaarheid en het tegengaan van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Voor het onderwijs zijn (online) Verschillende programma's beschikbaar. Een veel gebruikt programma is bijvoorbeeld de online game «Can you fix it», dat ook specifiek ingaat op sexting. Ook vanuit het bevorderen van mediawijsheid en de relatie met cyberpesten is er aandacht voor dit thema. Uit onderzoek blijkt dat het percentage slachtoffers dat aangifte doet van zedenmisdrijven laag is. Mede daarom ben ik een onderzoek gestart om te achterhalen wat de overwegingen van slachtoffers zijn om al dan niet aangifte te doen of hulp te zoeken. Naar verwachting zijn de uitkomsten van dit onderzoek medio 2017 bekend.

Vraag 4

Is het waar dat u voornemens bent sexting in het wetboek van strafrecht op te nemen? Zo ja, wanneer kan de Kamer de voorstellen tegemoet zien?

Antwoord 4

Zoals mijn ambtsvoorganger in de brief van 29 februari 2016 aan uw Kamer heeft aangegeven is voor aanpassing van de strafwet in verband met «sexting» geen aanleiding. Seksueel materiaal van kinderen kan op basis van de huidige wetgeving worden aangemerkt als kinderpornografie. Diverse handelingen met betrekking tot kinderpornografie, waaronder het bezitten, vervaardigen en verspreiden, zijn strafbaar gesteld in artikel 240b van het Wetboek van strafrecht. Het huidige wettelijke kader met betrekking tot kinderpornografie biedt volgens de organisaties in de strafrechtketen voldoende ruimte voor maatwerk bij de vervolging. Wel wordt, zoals mijn ambtsvoorganger heeft aangegeven, in samenwerking met deze organisaties bezien in hoeverre meer maatwerk in de bestrafing van jeugdige plegers van een zedendelict mogelijk is. Er wordt onder andere bij Bureau Halt gekeken of er een passende aanpak kan worden ontwikkeld voor lichte vormen van online seksueel gedrag, zoals sexting.

Het maken en verspreiden van seksuele afbeeldingen van een meerderjarige met diens toestemming is op zichzelf niet strafbaar. Toch biedt het strafrecht mogelijkheden om hiertegen op te treden. Uitsluitend indien de beelden als aanstootgevend voor de algemene eerbaarheid zijn aan te merken en worden tentoongesteld, ongevraagd toegezonden of op een openbare plaats worden aangeboden, kan vervolging op grond van pornografie plaatsvinden (art. 240 Sr). Vaak wordt het beeldmateriaal door volwassenen vrijwillig gemaakt en afgestaan. Indien de beelden vervolgens zonder toestemming via het internet worden verspreid, bijvoorbeeld uit wraak, kunnen deze handelingen tot strafrechtelijke vervolging leiden op grond van belediging (art. 266 Sr), smaad (art. 261 Sr) en, indien er feiten worden verkondigd die in strijd zijn met de waarheid, laster (art. 262 Sr).

In het geval de beelden niet vrijwillig zijn gemaakt of afgestaan, biedt het strafrecht verschillende (aanvullende) beschermingsmogelijkheden. Indien de beelden heimelijk worden gemaakt, kan een beroep worden gedaan op de strafbaarstelling van het gebruik van een verborgen camera in een woning of een andere niet openbare plaats (art. 139f Sr). Het openbaar maken van een afbeelding die heimelijk is gemaakt, is eveneens strafbaar (art. 139g Sr). Wanneer de beelden onder druk tot stand worden gebracht, kan dit een strafbare gedraging in de sfeer van het algemeen dwangdelict opleveren (art. 284 Sr). Indien het beeldmateriaal bij de rechthebbende is weggenomen via het binnendringen van een computer kan sprake zijn van computervredesbreuk (art. 138ab Sr).

Vraag 5 en 6

Speelt deze problematiek alleen bij jongeren of zijn er ook meerderjarige slachtoffers van sexting te betreuren? Zo ja, hoeveel?

Moet er vanuit worden gegaan dat meisjes vaker het slachtoffer zijn dan de jongens? Zo ja, waar blijkt dat uit? Zijn jongens vaker de dader dan meisjes of maakt dat niet veel verschil?

Welke mogelijkheden zijn en worden ingezet om deze jongens en meisjes duidelijk te maken dat sexting absoluut niet te tolereren is?

Antwoord 5 en 6

Het meeste onderzoek dat gedaan is naar sexting, is gericht op jongeren van 12 t/m 17 jaar. Het maken van seksueel getinte foto's en video's wordt vooral gezien als experimenteelgedrag als onderdeel van de seksuele ontwikkeling van jongeren. Recente cijfers over meerderjarige slachtoffers zijn niet bekend. In het kader van Safer Internet Day op 7 februari 2017 zijn er over dit thema recent twee onderzoeken verschenen. Uit onderzoek van de Universiteit Amsterdam in opdracht van internetprovider Kliksafe blijkt dat 2,6% van de jongeren wel eens een foto van zichzelf heeft gemaakt (naakt of in ondergoed) en die naar iemand stuurt of op internet plaatst. Uit onderzoek van ECP, Platform voor Informatie samenleving komt naar voren dat 7,1% van de meisjes tussen de 12 en 17 jaar wel eens een naaktfoto of foto in ondergoed naar iemand heeft gestuurd. Bij jongens is dit percentage 5,5%. Verder bleek dat 23% van de jongeren een naaktfoto of foto van iemand in ondergoed heeft ontvangen. 52,2% van de jongeren vindt leeftijdsgenoten die aan sexting doen dom. Dit beeld komt ook naar voren in het onderzoek van de Universiteit van Amsterdam. Het kenniscentrum seksualiteit Rutgers voert periodiek onderzoek uit naar de seksuele gezondheid en ontwikkeling van jongeren («Seks onder je 25^e»). Het meest recente onderzoek uit 2012 geeft aan dat 2% van de meisjes en 6% van de jongens wel eens een naaktfilmpje of naaktfoto aan iemand heeft gestuurd.

Verder blijkt uit het recent onderzoek onder ruim 1000 jongeren dat de sleutel om iets aan dit fenomeen te doen bij ouders ligt². De jongeren uit het onderzoek geven aan dat ouders de belangrijkste informatiebron (77,2%) zijn als het gaat om online risico's. In Nederland bespreekt 93% van de ouders het internetgedrag van hun kind(eren) en 65,1% heeft het specifiek over sexting. Als er thuis veel over het onderwerp wordt gesproken, werkt dat risico-verlagend. Door ouders goed voor te lichten over de manieren waarop zij met hun kinderen daarover in gesprek kunnen zijn, kunnen dus de beste resultaten geboekt worden.

Vraag 7

Zijn klinieken voorbereid op jongeren die psychiatrische problematiek ontwikkelen als gevolg sexting? Zo ja, zijn er speciale programma's of behandelingen die gericht zijn op slachtoffers van sexting? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 7

Bij het verwerken van de gevolgen van sexting kan soms hulp van professionals nodig zijn. Voor jongeren is informatie over deze hulp te verkrijgen bij onder andere Helpwanted.nl, Slachtofferhulp Nederland, de Kindertelefoon en seksenzo.info. Soms krijgen jongeren klachten waarvoor intensievere hulp of behandeling nodig is.

Zoals mijn ambtsvoorganger op 8 december 2016 in de antwoorden op vragen van het lid Kuzu (Groep Kuzu/Oztürk) over het bericht «Meldingen kinderporno dit jaar verdubbeld» aan uw Kamer heeft gemeld, is expertise voor behandeling van trauma's aanwezig bij de kinder- en jeugdpsychiatrie en jeugdafdelingen van GGZ-instellingen, jeugdhulpverlening, maar ook binnen het onderwijs. De jeugdafdelingen van GGZ-instellingen en traumacentra voor jeugdigen³ hebben expertise in huis om deze kinderen te screenen en te behandelen als de diagnose posttraumatisch stresssyndroom (verder: PTSS) is gesteld.

² <https://ecp.nl/actueel/meer-dan-driekwart-seksueel-getinte-fotos-en-berichten-verstuurd-snapchat/>

³ Zoals: Bascule, Rivierduinen, Herlaarhof, Centrum »45, KJTC Haarlem en Fier Friesland.

Het Landelijk Psychotraumacentrum in het UMC Utrecht diagnosticeert en behandelt jeugdige slachtoffers met PTSS als gevolg van kinderporno en sexting. Ook worden ouders begeleid en zo nodig behandeld. Veel beschikbare expertise is gericht op behandeling om herhaling of revictimisatie te voorkomen (secundaire preventie). Er zijn meerdere factoren die daarbij een rol spelen, zoals psychische problemen als gevolg van eerder misbruik. Daarom is voorkomen of behandeling van PTSS van groot belang. Het hiervoor genoemde psychotraumacentrum in Utrecht is onderdeel van een Centrum voor Seksueel Geweld (verder: CSG). Een CSG biedt gecoördineerde multidisciplinaire hulp⁴ aan slachtoffers van seksueel geweld tot één week na het incident. Een CSG is laagdrempelig en voor iedereen toegankelijk, ook minderjarigen. Er zijn nu 13 CSG's operationeel. In de loop van 2017 zal een landelijk dekkend netwerk van 16 CSG's beschikbaar zijn. Het is niet bekend of alle slachtoffers van kinderporno en online seksueel misbruik ook gebruik kunnen maken van psycho-educatie, dan wel geadviseerd of onderzocht worden door een kinderarts. De wetenschappelijke literatuur geeft weinig handvatten voor de klinische praktijk bij de behandeling van trauma's als gevolg van «hands-off activiteiten⁵». Uit de beperkte literatuur die beschikbaar is, blijkt dat slachtoffers vooral last hebben van het feit dat beelden van hen op het internet blijven circuleren.

⁴ Het gaat om de inzet van forensische expertise, medische zorg en psychosociale ondersteuning

⁵ Dit betreft handelingen zoals het moeten kijken naar pornografie of het via de webcam gedwongen worden tot seksuele handelingen. Uit onderzoek waarbij deze ruime definitie wordt gehanteerd, blijkt dat 1 op de 3 minderjarigen aan ooit seksueel geweld heeft meegemaakt.